

Makroprudenciálny komentár

September 2024

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA
EUROSYSTEM

Zhrnutie

- Pri hypotékach sa po roku a pol ustáleného vývoja objavili náznaky oživenia. Mierne sa zvýšila produkcia nových hypoték. Spotrebiteľské úvery si zachovávajú rast. Úrokové sadzby sa výraznejšie nezmenili.
- Podnikové úvery zostávajú medziročne nižšie. V uplynulých mesiacoch sa však pokles portfólia zastavil, a to vďaka oživeniu úverovania pri menších podnikoch. Úvery komerčným nehnuteľnostiam pokračujú v útlme. Podiel zlyhaných úverov ostáva aj naďalej historicky nízky.
- Priemerné ceny inzerovaných bytov sa mierne zvýšili. Podobný vývoj vidieť aj na trhu novostavieb. Ponuka nehnuteľností ostáva zmiernená. Dostupnosť bývania sa zlepšuje iba postupne.
- Ziskovosť bánk ostáva silná. Zisk im znižuje najmä bankový odvod. Solventnosť bánk sa mierne posilnila.
- Finančný cyklus sa blíži k svojmu dnu s náznakmi oživenia v niektorých segmentoch. Aktuálne ho už žiadna jeho zložka neťahá výraznejšie nadol. Proticyklický kapitálový vankúš ostáva nezmenený.

V komentári nájdete:

Trh hypoték sa začína oživovať	2
Aký je vývoj pri úverovaní podnikov	3
Čo sa deje s trhom nehnuteľností	3
Ako ovplyvnil banky bankový odvod	4
Novinky zo sveta makroprudenciálnej politiky	6

Proticyklický kapitálový vankúš sa nemení

Finančný cyklus sa už výraznejšie neochladzuje. Po roku a pol silného ochladenia tak dochádza k ustáleniu vývoja finančného cyklu. Ekonomický vývoj a trh nehnuteľností zaznamenali mierny rast. Pri produkcii nových hypoték sa objavili náznaky oživenia. Úverovanie podnikov je síce ešte medziročne nižšie, avšak posledné mesiace naznačujú v niektorých segmentoch isté zlepšenie. Úrokové sadzby pri úveroch už nerastú, ich zvýšená úroveň však naďalej zmierňuje úverový dopyt. Podiel dlhu súkromného sektora k HDP klesá, miera poklesu sa však už zmierňuje. Aktuálny vývoj finančného cyklu tak nevytvára zvýšené riziká nadmerného rastu.

Dobrou správou je, že príbrzdovanie finančného cyklu bolo postupné a malo plynulý priebeh, bez výrazných zmien alebo prepadov. Miera zlyhaných úverov ostáva nízka a banky nie sú nútené vo zvýšenej miere tvoriť opravné položky. Čistá tvorba opravných položiek bola v prvých siedmich mesiacoch roka nižšia ako bol priemer za posledných desať rokov. Na druhej strane výsledky posledného stresového testovania potvrdili, že riziko spojené s finančným cyklom, ako aj riziká spojené s úverovaním sektora komerčných nehnuteľností ostávajú naakumulované v úverovom portfóliu bánk. V tejto situácii je vhodné ponechať existujúcu úroveň proticyklického kapitálového vankúša.

Očakávaný vývoj proticyklického kapitálového vankúša v nasledujúcom štvrtroku

NBS nepredpokladá zmenu proticyklického kapitálového vankúša v nasledujúcom štvrtroku.

Súčasný výhľad naznačuje, že finančný cyklus by sa mal v ďalšom období postupne zotavovať. Oživovanie by však malo byť mierne. Takýto vývoj nezakladá potrebu zvyšovania úrovne proticyklického kapitálového vankúša.

Na druhej strane v minulosti naakumulované riziká v portfóliách bánk sa budú odbúravať len postupne. Preto je nateraz vhodné nerozpúšťať proticyklický kapitálový vankúš. Tento postoj je aj v súlade s odporúčaním medzinárodných inštitúcií¹.

Proticyklický
kapitálový vankúš
1,50 %

¹ ECB, [stanovisko Rady guvernérov](#), MMF, [Global Financial Stability Report, apríl 2024](#), strana 43, ESRB, [tlačová správa z 53. zasadnutia Generálnej rady ESRB](#), marec 2024.

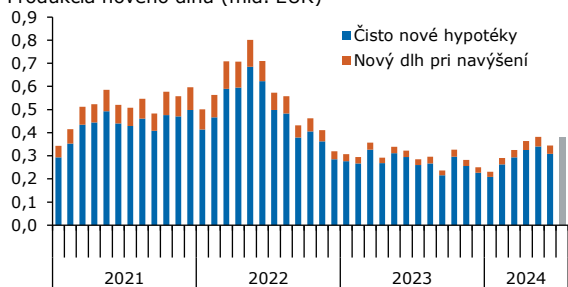
Náznaky oživenia na hypotekárnom trhu

Po období stabilizácie sa poskytovanie hypoték v druhom štvrtroku 2024 mierne zvýšilo. Prejavilo sa to najmä nárastom počtu úverov - prvý nárast od začiatku sprísňovania menovej politiky v roku 2022, a to napriec bankami na trhu.² Produkcia hypoték v druhom štvrtroku 2024 však naďalej zostala 30 % pod dlhodobým priemerom. Štruktúra poskytovaných úverov ani úverové štandardy sa prakticky nezmenili. Slovensko je v raste úverov na mediáne krajín EÚ. V regióne strednej a východnej časti EÚ je rast slovenských hypoték dokonca druhý najpomalší.

Úrokové sadzby sa zatiaľ otáčajú len veľmi opatrne. Od marca do júla 2024 sa poskytovali v priemere za 4,6 %, pokles sa dal nájsť len na úrovni stotín percenta.³ Čiastočnú zmenu trendu možno očakávať až od augusta 2024⁴, keď viaceré – malé aj veľké – banky avizovali znižovanie sadzieb. Prevažná väčšina krajín eurozóny pritom na trend zlacňovania nabehla už na prelome rokov 2023/2024.

Graf 1 Produkcia hypoték mierne zosilnela, ale stále zaostáva za úrovňou pred nárastu sadzieb

Produkcia nového dlhu (mld. EUR)

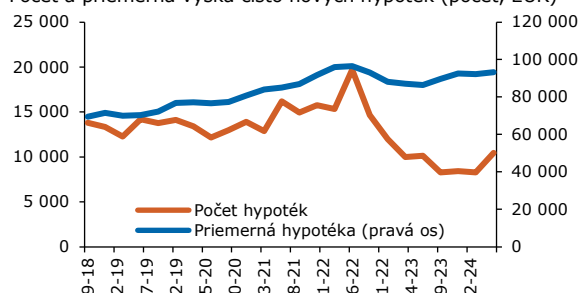

Zdroj: NBS

Poznámka: Údaj za júl 2024 je odhadnutý.

Graf 2 Za silnejšou produkciou je najmä mierne vyšší počet poskytnutých hypoték

Počet a priemerná výška čisto nových hypoték (počet, EUR)

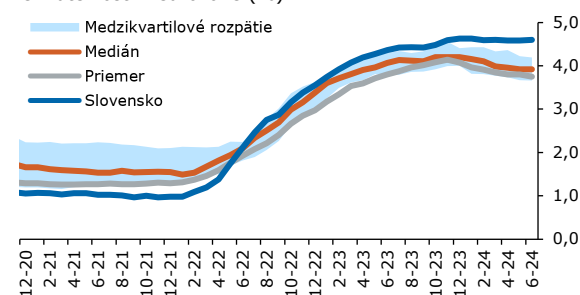
Zdroj: NBS

Rast spotrebiteľských úverov sa naďalej udržuje okolo 8 % medziročne.⁵ Naďalej tak presahuje medián krajín EÚ. Priemerné úrokové sadzby sa udržuujú mierne pod 10,0 %, čím potvrdzujú svoju dlhodobú pozíciu na hornom kvartile eurozóny.

Ukazovatele zlyhania hypoték dosiahli historické minimá v priebehu druhej polovice roka 2023. V prvom polroku 2024 sa síce objavili náznaky mierneho zhoršenia, ale stále môžeme hovoriť o najpriaznivejšom období doterajšej histórie.⁶ Aj pri spotrebiteľských úveroch sa podiel zlyhaných úverov udrzuje blízko historického minima.⁷

Graf 3 Obrat sadzieb na hypotéky na Slovensku zaostáva za krajinami eurozóny

Priemerná úroková sadzba na čisto nové úvery na nehnuteľnosti v eurozóne (%)

Zdroj: NBS

Prechod na vyššie splátky pri hypotékach prebieha bez výraznejších problémov so splácaním⁸

Tento prechod prebieha postupne. Do polovice roka 2024 si zvýšením splátky v plnej miere prešla približne štvrtina hypoték. Splátky sa v priemere zvýšili o 89 €, čo je v súlade s našimi predchádzajúcimi očakávaniami.

Dlžníci väčšinou aj po zvýšení splátky pokračujú v splácaní bez zmeny. Niektorí dlžníci využívajú možnosť predčasného splatenia, klesla tiež miera navyšovania dlhov. Tieto zmeny sa však týkajú len relatívne malej skupiny hypoték. Pozitívne je, že dlžníci sa dokážu obísť aj bez predlžovania splatnosti, ktorým by sa snažili znížiť svoju splátku.

Nárast splátok zatiaľ nespôsobuje žiadne výraznejšie problémy so splácaním. Pokiaľ sa nezhorší ekonomický rast (najmä situácia na trhu práce), výraznejšie zhoršenie neočakávame ani v budúcnosti. Vyššie úroky môže čiastočne zmierniť aj štátny príspevok na zvýšenu splátku. K 31. júlu 2024 túto podporu poberalo 11 754 žiadateľov, čo predstavuje menej ako 7 % doteraz refinancovaných hypoték.

² V období pred nárastom úrokových sadzieb (v tejto analýze 3. Q 2018 až 1. Q 2022) sa poskytovalo štvrťročne priemerne takmer 14 tis. čisto nových hypoték. Do 1. Q 2024 ich počet poklesol na asi 60 % pôvodnej úrovne. V 2. Q 2024 opätovne vzrástol, a to na 75 % pôvodnej úrovne. Zachovanie tejto úrovne po dobu štyroch štvrtrokov by zvýšilo medziročný rast hypoték približne o 1,5 p. b.

³ Populárne sú najmä fixácie do 3 rokov. V čase rastu úrokových sadzieb sa záujem orientoval najmä na 5-ročné fixácie, prípadne aj dlhšie.

⁴ V čase písania analýzy údaje za august 2024 ešte neboli k dispozícii.

⁵ V júli 2024 sa rovnal 8,4 %. Od januára do júla 2024 osciloval medzi 7,6 % a 8,4 %.

⁶ Podiel zlyhaných úverov sa udrzuje blízko hodnoty 1,1 %, zmeny sa dejú len na úrovni stotín percenta. V porovnaní s obdobím pred veľkou finančnou krízou (2006-2008) je podiel zlyhaných úverov polovičný. V porovnaní s obdobím po nej (2010-2014) je menej ako tretinový. V ďalších rokoch (2014-2023) podiel zlyhaných úverov takmer neustále klesal.

⁷ Podiel zlyhaných spotrebiteľských úverov sa s volatilitou udrzuje okolo 7,0 %.

⁸ Tejto téme sme sa podrobnejšie venovali v analytickom komentári „Vyššie splátky hypoték zatiaľ nespôsobujú výraznejšie problémy“.

Pokles portfólia podnikových úverov sa už ďalej neprehlboval

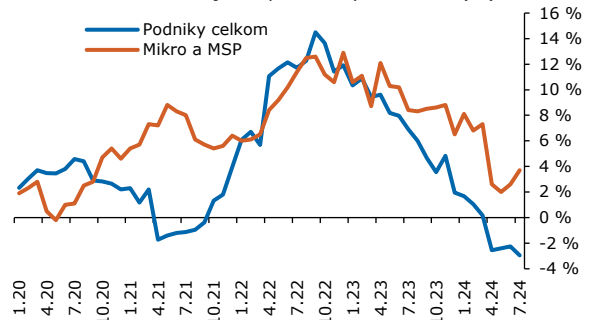
Tržby podnikov za prvý polrok 2024 mierne zaostali za rovnakým obdobím minulého roka⁹. Volatilný vývoj zaznamenal priemysel formovaný primárne výrobou automobilov¹⁰. Tržby klesali v stavebníctve a veľkoobchode. Na druhej strane pomerne priaznivý vývoj zaznamenali tržby v maloobchode a vybraných trhových službách.

Medziročná dynamika podnikových úverov zostáva v zápornom pásme. Objem úverov bol k júlu o takmer 3 % nižší oproti rovnakému obdobiu minulého roka. V porovnaní medziročnej dynamiky rastu úverov sa Slovensko nachádza pod dolným kvartilom tak medzi krajinami EÚ ako aj regiónu strednej a východnej EÚ. Pretrvávajúca záporná dynamika je však predovšetkým dôsledkom spomaľovania úverovania v období do apríla 2024.

Od apríla 2024 však zostalo portfólio úverov podnikom stabilné, k čomu prispelo najmä mierne oživenie úverovej aktivity v segmente menších podnikov. Prírastky úverov v tomto segmente zaznamenané v júni a v júli dokonca prevyšujú dlhodobý priemer¹¹. Oživenie úverovania menších podnikov sa týka väčšiny významných ekonomických odvetví¹². Na druhej strane, objem úverov naďalej klesal v prípade veľkých podnikov ako aj sektora komerčných nehnuteľností. Nižšie úverovanie v tomto segmente je dôsledkom slabšieho dopytu zo strany podnikov.

Graf 4 Mierne nárast úverovania v sektore mikro a malých a stredných podnikov

Medziročná zmena objemu podnikových úverov (%)

Poznámka: MSP – malé a stredné podniky.

Zdroj: NBS

Ceny bytov sa mierne zvýšili

Po približne ročnom období stabilného vývoja cien bytov môžeme v posledných mesiacoch pozorovať určitý nárast, čo je v súlade s miernym oživením hypotekárneho trhu. Aj keď sa priemerná cena inzerovaného bytu mierne zvyšovala, naďalej ostáva viac ako 6 % pod svojou úrovňou z leta 2022, keď ceny nehnuteľností na Slovensku kulminovali.

Mierny nárast cien bytov je spojený so zmenami v zložení ponuky bytov. V rámci zmeny v štruktúre ponuky bytov sa vypredávali skôr byty s nižšou cenou a v inzercii skôr ostávali byty s vyššou cenou. To sa odrazilo v zvýšení priemernej ceny na trhu nehnuteľností.

V auguste 2024 boli mierne vyššie ceny oproti marcu 2024 vo všetkých krajoch Slovenska. Podobný vývoj vidieť u bytov všetkých veľkostí ako aj pri domoch. Zatiaľ sa ešte nedá hovoriť o nastolení nového trendu.

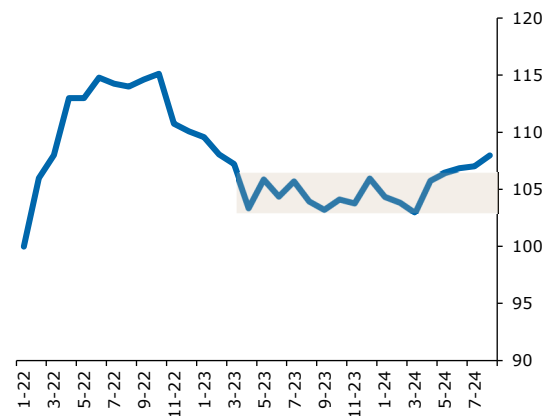
Podobný vývoj možno pozorovať aj na trhu novostavieb. Priemerná cena novostavieb k augustu 2024 síce medziročne vzrástla, bolo to však najmä v dôsledku rastu cien bytov v lukratívnych projektoch. Ceny ostatných novostavieb v Bratislave za posledný rok významnejšie nerástli. Počet predajov nových bytov ostal aj v roku 2024 na zníženej úrovni.

Dostupnosť bývania sa síce od svojho lokálneho minima v závere roka 2022 mierne zlepšila, aj naďalej však ostáva na zníženej úrovni a výrazne zaostáva za obdobím pred pandémiou. V poslednom štvrtroku bol pozitívny vplyv rastu reálnych miezd domácností čiastočne kompenzovaný práve nárastom priemernej ceny bytov.

Umiernená situácia na trhu s predajmi a kúpami nehnuteľností nahráva trhu s prenájmi. Ceny nájmov v poslednom roku vzrástli, keď v Bratislave boli medziročne vyššie o viac ako 7 %. Rozdiel medzi nájmom a nákladmi na splátku úveru na bývanie sa pri rýchlejšom raste cien nájmov znižuje. V prípade starších bytov môže byť tento rozdiel dokonca zanedbateľný.

Graf 5 Priemerná inzerovaná cena bytov sa mierne zvýšila

Index (január 2022 = 100)

Zdroj: NBS, United Classifieds
Poznámka: Hnedý pás zobrazuje volatilitu vývoja priemernej ceny inzerovaného bytu v poslednom roku.

⁹ Kumulatívne tržby za prvých šesť mesiacov v bežných cenách poklesli o 3 % (v stálych cenách o 0,5 %).

¹⁰ Tržby v priemysle klesali počas celého prvého štvrtroka, v mesiacoch apríl a máj došlo k rastu. Najnovšie júnové čísla ukázali opäť pokles. Júlová priemyselná produkcia naznačuje, že tržby v priemysle začnú druhý polrok pozitívne (rast na úrovni 5,4 %).

¹¹ Priemer za posledné 4 roky.

¹² Takmer všetky významné ekonomické odvetvia zaznamenali medzimesačné prírastky nad alebo blízko úrovni svojich dlhodobých priemerov.

Odolnosť slovenských bánk ostáva naďalej vysoká

Ziskovosť bánk od mája 2024 začala mierne zaostávať za minulým rokom. Zisk v bankovom sektore dosiahol k júlu 2024 úroveň 651 mil. €, čo je medziročne nižšie o 6 %. Dôvodom zaostávania je predovšetkým nárast celkového daňového zaťaženia bánk (+120 %) z dôvodu zavedenia „bankového odvodu“. Tento faktor nedokázali plne vykompenzovať výnosy z finančných činností (+8 %) ¹³, ani úspory v nákladoch bánk (-4 %) ¹⁴.

Najväčším prispievateľom čistého úrokového výnosu sa stal opätovne retail. Počas rastu úrokových sadzieb bol hnacím motorom úrokového výnosu podnikový segment vďaka kratšej úrokovej viazanosti, po otočení cyklu menovej politiky však prebral momentum retail. Postupne refixované kohorty nízko-úročených úverov na bývanie a pozvoľne rastúca nová produkcia zvýšili po roku štvrtročný príspevok retailu znova nad úroveň príspevku podnikov. ¹⁵

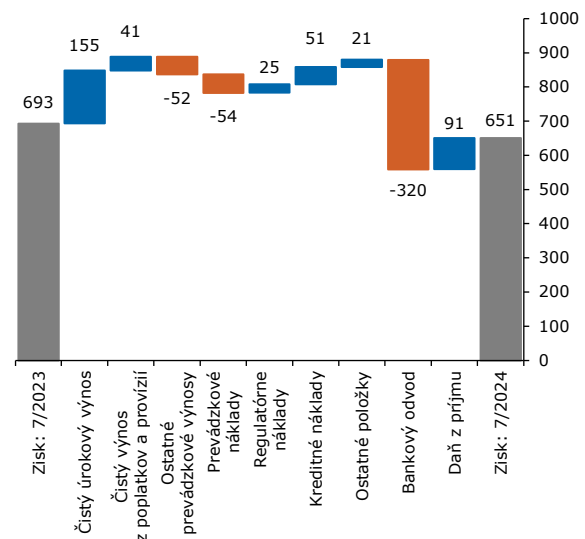
Vývoj v kreditnej kvalite neprinesol odklon od doterajších trendov. Objem úverov so zníženou kreditnou kvalitou od septembra 2023 do júla 2024 poklesol o viac než pätinu. Pri stabilnom objeme zlyhaných úverov však možno za poklesom hľadať výlučne portfólio Stage 2 úverov, ktoré v tomto krátkom horizonte pokleslo takmer o štvrtinu. ¹⁶ Dobrou správou je, že pomer krytia opravnými položkami postupne rastie. Zatiaľ čo v prípade Stage 2 je faktorom pokles objemu úverov, ktorý klesá rýchlejšie ako opravné položky, v prípade zlyhaných úverov je naopak dôvodom nárast opravných položiek.

Odolnosť bankového sektora je podporená zvyšujúcimi sa kapitálovými pomermi. Na konsolidovanom základe dosiahla celková kapitálová primeranosť k júnu 2024 úroveň 20,4 %, a ukazovateľ finančnej páky úroveň 8,1 %, medzištvrtročne viac o 0,1 p. b., resp. 0,3 p. b. Úroveň kapitálovej primeranosti sa nachádza blízko svojich historických maxím. Zmeny vyplynuli hlavne z pripisovania dosiaľ nerozdelených ziskov z roku 2023 ¹⁷ v menej významných bankách. Významnou zmenou bol aj prechod jednej z bánk pri výpočte regulátornej kapitálovej požiadavky na kreditné riziko z prístupu interných ratingov na štandardizovaný prístup. Uvedená udalosť bola vzhľadom na vyššiu kapitálovú náročnosť jednoduchšieho prístupu spojená s potrebou výrazného doplnenia kapitálu banky. Voľný kapitál bankového sektora vzrástol na svoju doterajšiu maximálnu úroveň 3,6 % rizikovo-vážených aktív, resp. 1,6 mld. €. ¹⁸

Likviditná pozícia slovenských bánk sa za ostatný štvrtrok výrazne nezmenila. ¹⁹ Vývoj bilančných položiek však prispel k ďalšiemu posilneniu stabilného financovania. Pokračujúci pokles miery rastu úverov pri stabilnej a vyššej miere rastu vkladov znížil pomer úverov k vkladom pod hranicu 103 %. ²⁰ V porovnaní s ostatnými krajinami eurozóny však dosahuje ukazovateľ dlhodobu jedny z najvyšších hodnôt. ²¹

Graf 6 Bankový odvod sa podpísal pod medziročné zníženie zisku bánk

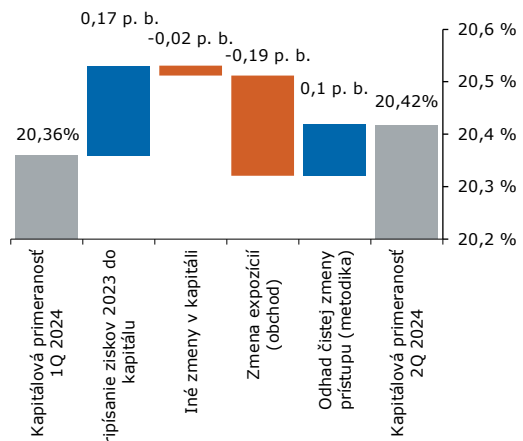
Čistý zisk bankového sektora po zdanení a príspevky jeho medziročnej zmeny (mil. EUR)

Zdroj: NBS

Graf 7 Metodické zmeny formovali vývoj kapitálovej primeranosti v druhom štvrtroku

Dekompozícia medzištvrtročnej zmeny celkovej kapitálovej primeranosti (p. b.)

Zdroj: NBS

Poznámka: Odhad čistej zmeny prístupu zohľadňuje doplnenie kapitálu banky.

¹³ Čisté úrokové výnosy medziročne vzrástli o 12 %, avšak dynamika oproti prvému štvrtroku 2024 klesla o tretinu, a oproti koncu roka 2023 o viac než polovicu. Výnosy z poplatkov a provízií medziročne vzrástli o 9 %, pričom potvrdili svoju dynamiku z prvého štvrtroka 2024.

¹⁴ Regulátorne náklady poklesli medziročne o 60 %, predovšetkým z dôvodu naplnenia fondu na riešenie krízových situácií. Objem opravných položiek a rezerv je oproti roku 2023 polovičný. Administratívne náklady zaznamenali stabilný nárast (+6 %), hlavne z dôvodu rastu nákladov na IT (12 %) a mzdy (7 %).

¹⁵ Príspevok retailu v druhom štvrtroku 2024 dosiahol 265 mil. €, zatiaľ čo príspevok podnikov 250 mil. €. Podiel príspevku retailu sa od konca druhého štvrtroka 2023 drží okolo 42 %, podiel podnikov klesol postupne zo 48 % na 41 %. Ostatné segmenty zaznamenali rast podielu z 10 % na 16 %.

¹⁶ Objem zlyhaných úverov sa od septembra 2023 drží na úrovni 1,7 mld. €, vďaka rastu celkového portfólia poklesol jeho podiel z 2,1 % na 2 %. Objem Stage 2 úverov poklesol v danom období z 10 mld. € na 7,6 mld. €, pri poklese podielu na celkových úveroch z 12,3 % na 9,3 %.

¹⁷ Celková miera udržania ziskov roka 2023 dosiahla 46 %, čo je 3 p. b. nad priemerom ostatných 3 rokov.

¹⁸ Medzištvrtročne ide o nárast o 0,7 p. b., resp. 370 mil. €. Uvedený ukazovateľ zohľadňuje konsolidovanú pozíciu bankového sektora a berie do úvahy požiadavku na kapitálové požiadavky, finančnú páku a požiadavku na vlastné zdroje a oprávnené záväzky (MREL).

¹⁹ Ukazovateľ čistého stabilného financovania (NSFR) dosiahol k júnu 2024 úroveň 134 % a ukazovateľ krytia likvidity (LCR) k júlu 2024 úroveň 196 %. Oba ukazovatele sa stabilne hýbu vo veľmi úzkom pásme od konca roka 2023.

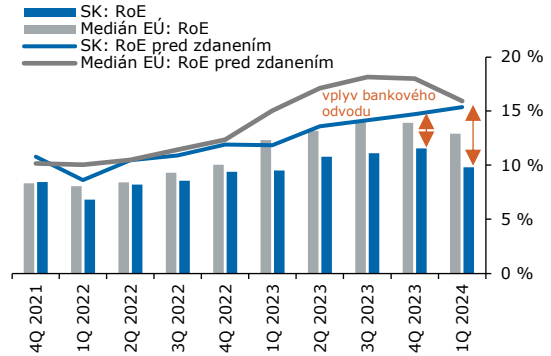
²⁰ Od začiatku roka sa ukazovateľ úverov k vkladom znížil o takmer 3 p. b. a dosiahol úroveň z konca roka 2021. V prípade, ak by sme menovali ukazovateľa doplnili o prostriedky získané emisiou dlhopisov, ukazovateľ by bol na hodnote 88 %, t. j. na hodnotách z prvého štvrtroka 2017.

²¹ Ukazovateľ úverov k vkladom je k júlu 2024 vyšší len vo Fínsku (138 %) a Francúzsku (105 %). Medián krajín eurozóny je na úrovni 80 %. V prípade ukazovateľa rozšíreného o emitované dlhopisy je hodnota ukazovateľa za Slovensko najvyššia v eurozóne (medián krajín eurozóny na úrovni 71 %).

Porovnanie slovenských bánk s európskymi bankami prinieslo v prvom štvrtroku očakávaný obraz. Návrstnosť kapitálu domácich bánk sa zavedením bankového odvodu výrazne prepadla a vzdialila sa od mediánovej hodnoty za EÚ.²² Ak by sme sa však pozreli na ekvivalent ukazovateľa ešte pred daňovým zaťažením, slovenské banky si svoju pozíciu výrazne vylepšili a takmer sa dostali na medián krajín EÚ. V kapitálovej primeranosti²³ aj ukazovateľoch likvidity²⁴ sa slovenské banky naďalej pohybujú blízko mediánových hodnôt v EÚ.

Graf 8 Dobiehanie ziskovosti sa spomalilo zavedením bankového odvodu

Vplyv daňového zaťaženia na návratnosť kapitálu (p. b.)

Zdroj: ECB

Poznámka: RoE = Návratnosť kapitálu. RoE pred zdanením = Návratnosť kapitálu vypočítaná pred zohľadnením daní a bankového odvodu.

Finančný cyklus sa zásadnejšie nezmenil

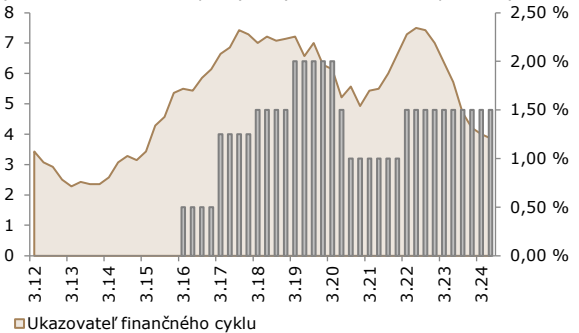
Finančný cyklus v druhom štvrtroku 2024 už nezaznamenal výraznejší pokles. Záporný medziročný rast úverov podnikom ešte pôsobil v smere jeho spomaľovania, na druhej strane však ekonomický vývoj a stabilizácia cien na trhu s nehnuteľnosťami prispeli k jeho stabilizácii. Indikátor finančného cyklu síce ešte mierne poklesol, miera poklesu však už bola nepatrná. Ostáva však na znížených hodnotách pod svojou úrovňou z pandémie. Znamená to, že miera tvorby rizík spojených s finančným cyklom nie je výrazná, čo súvisí s utmieneným finančným cyklom.

Výhľad ďalšieho vývoja naznačuje, že v ďalších štvrtrokoch by malo dôjsť k stabilizácii, prípadne aj k postupnému zotavovaniu finančného cyklu. To by malo byť v dôsledku postupného zvyšovania rastu ekonomiky, zmierňovania reštriktívneho nastavenia menovej politiky a v dôsledku toho postupného zrýchľovania rastu úverov.

V súčasnosti pretrvávajú dôvody na ponechanie existujúcej úrovne proticyklického kapitáloveho vankúša. Ochladený finančný cyklus naznačuje, že miera tvorby rizík spojených s finančným cyklom nie je výrazná a k existujúcim rizikám naakumulovaným v bilanciách bánk už nepribúdajú nové. Napriek tomu, že finančný cyklus sa nachádza vo fáze ochladenia, miera zlyhaných úverov ostáva naďalej nízka, pričom sa nachádza blízko historických miním. Banky tak nie sú nútené pristupovať k zvýšenej tvorbe opravných položiek. Ich tvorba v súčasnosti nepresahuje úrovne, ktoré sú bežné pre mimokrizové obdobie. Zároveň sa nezvyšuje objem úverov so zvýšeným kreditným rizikom (stage 2), čo naznačuje, že banky nateraz neočakávajú zvýšené zlyhávanie úverov v dôsledku predpokladaného vývoja.

Graf 9 Finančný cyklus sa stabilizuje na úrovniach z roku 2015

(Ukazovateľ finančného cyklu (index), % rizikovo-vážených aktív)

Zdroj: NBS

Poznámka: Vyššie hodnoty indikátora finančného cyklu naznačujú intenzívnu tvorbu nerovnováh.

²² Medzi koncom roka 2023 a marcom 2024 sa návratnosť kapitálu slovenských bánk znížila o takmer 2 p. b. na 9,8 %, zatiaľ čo medián krajín EÚ sa znížil o 1 p. b. na 12,9 %.

²³ Kapitálová primeranosť slovenských bánk bola k marcu 2024 na úrovni 20,4 %, medián krajín EÚ bol na úrovni 20,5 %.

²⁴ Ukazovatele likvidity dosiahli k marcu 2024 za slovenský bankový sektor hodnoty 189 % pre LCR a 132 % pre NSFR. Mediánové hodnoty v EÚ boli na úrovni 207 %, resp. 136 %.

Aký má vplyv starnutie obyvateľstva na finančnú stabilitu?

Túto otázku si položili autori štúdie zverejnenej nedávno BIS²⁵. Analýzou zmien v bilancii bánk za 28 rozvinutých ekonomík v rokoch 2000-2022 autori štúdie dospeli k záveru, že vplyv starnutia obyvateľstva na finančnú stabilitu bánk je dvojaký. Na jednej strane v prostredí starnúcej populácie klesá dopyt po nových úveroch, čo znižuje vystavenie bánk voči riziku transformácie maturity, ktoré predstavuje pre banky hlavný zdroj príjmu. Banky totiž prijímajú vklady (krátkodobý zdroj príjmu), ktoré transformujú na dlhodobé úvery. Na druhej strane však v prostredí starnúceho obyvateľstva, keď klesá dopyt po úveroch a v snahe udržať si výnos a dovtedajšiu ziskovosť môžu byť banky motivované k rizikovejším investíciám. To môže zahŕňať investovanie do rizikovejších produktov s vyšším výnosom a investovanie do rizikovejších podnikov, vrátane investovania do tretích krajín mimo vlastnú jurisdikciu, v dôsledku čoho môžu byť banky vo vyššej miere vystavené tzv. výnimočným rizikám (tail risks), ktoré sa materializujú primárne počas hospodárskych recesií a finančných šokov. To si vyžaduje, aby tvorcovia politik a regulačné orgány upriamili svoju pozornosť aj na zmeny spojené so starnutím populácie, a s tým súvisiacich vplyvov na finančnú stabilitu, najmä tých, ktoré súvisia s výnimočnými rizikami.

Ako program financovania bánk pomohol počas turbulentných udalostí v roku 2023

Štúdia zverejnená americkou bankou FED²⁶ sa zaoberala efektívnosťou programu bankového financovania s názvom Bank Term Funding Program (BTFP) počas turbulentných udalostí v americkom bankovom sektore, ktoré sa udiali v marci 2023. Analýzou vysokofrekvenčných dát zahŕňajúcich zmeny v bilancii individuálnych amerických bánk na strane aktív a pasív na týždennej báze autori došli k zisteniu, že banky s vyššou mierou negarantovaných vkladov zaznamenali vyšší odlev vkladov. Program BTFP zohral významnú úlohu pri zvládnutí tejto situácie, nakoľko banky, ktoré zaznamenali straty na úrovni 90. percentilu celkových strát z cenných papierov, nahradili 26 centov z každého dolára z odídeného vkladu prostredníctvom financovania zo zdroja BTFP v porovnaní s bežným priemerom na úrovni 7 centov. To naznačuje, že tento nástroj v čase finančného stresu zohral významnú funkciu a bol využívaný práve problémovými bankami. Okrem financovania rastu úverov v turbulentných časoch a zabezpečeniu proti odlevu vkladov využívali banky nástroj BTFP aj na budovanie vlastnej likvidity, čím si banky snažili zabezpečiť aj budúce finančné potreby. Program BTFP tak umožnil bankám zabezpečiť financovanie a zachovať likviditu počas celého obdobia stresu.

Ako stable coinov ovplyvňujú likviditu a kapitál bánk

Témou sa zaoberala nedávna štúdia ECB²⁷. Podľa jej záverov, zhromažďovanie vkladov od emitentov stable coinov transformuje retailové vklady, ktoré môžu bankám slúžiť ako stabilný zdroj financovania, na volatilné vklady. Na rozdiel od retailových vkladov, ktoré slúžia na financovanie úverov, a teda celej ekonomiky, vklady zo stable coinov musia byť držané bankami ako rezervy v centrálnej banke, alebo reinvestované do nízkorizikových aktív, v dôsledku čoho slúžia bankám ako menej efektívny zdroj financovania. To vždy znižuje ukazovateľ krytia likvidity (LCR) týchto bánk, keďže ak by aj všetky vklady od vydavateľov stable coinov investovali banky do vysoko kvalitných likvidných aktív, musia pri tomto ukazovateli aplikovať 100 % sadzbu na odlev tohto typu depozít. To isté platí aj v prípade, že by vydavateľom stable coinov bola samotná banka. Iba v prípade, že vydavateľom stable coinov je samotná banka a zároveň dokáže identifikovať typ držiteľa tejto meny, môže banka pre účely LCR aplikovať primeranú mieru odlevu vkladov, charakteristickú pre túto kategóriu klientov, čo je zvlášť výhodou, ak sú držiteľia retailoví klienti. Keď retailoví klienti banky A kúpia stable coinov od nebankového emitenta, ktorý drží tieto rezervy v banke B, obidvom bankám sa oslabí ich LCR. Aj keď predaj stable coinov predstavuje iba presun likvidity medzi bankami, bez toho, aby sa zmenilo množstvo likvidity v rámci bankového sektora, banka A zaznamená pokles svojich retailových depozít (stabilný zdroj financovania), zatiaľ čo banka B zaznamená nárast objemu veľkoobchodných vkladov (nestabilný zdroj financovania). Fakt, že banky potrebujú reinvestovať vklady od emitentov stable coinov do nízkorizikových aktív, aby udržali svoje ciele v oblasti likvidity, má za následok, že zhromažďovanie takýchto vkladov by malo mať malý alebo žiadny vplyv na ukazovateľ kapitálovej primeranosti, ale zároveň by sa mohol oslabiť ich pákový pomer (leverage ratio).

Makroprudenciálny komentár - september 2024 bol prerokovaný v Bankovej rade NBS 23. 9. 2024. Publikácia neprešla jazykovou úpravou. Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja.

²⁵ Imam, A. P., Schmieder, Ch., (2024), Aging Gracefully: Steering the Banking Sector through Demographic Shifts, BIS/2024/1193, jún 2024.

²⁶ Glancy, D., Ionescu, F., Klee, E., Kitidis, A., Siemer, M., Zlate, A., (2024), The 2023 Banking Turmoil and the Bank Term Funding Program, FED/2024/045, jún 2024.

²⁷ Coste, Ch.-E., (2024), Toss a stablecoin to your banker, ECB/2024/353, júl 2024.